

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΒ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1934

ΑΡΙΘ. 42

ΕΠΙΒΕΒΛΗΜΕΝΗ ΔΙΑΣΑΦΗΣΙΣ

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐν τῷ τύπῳ γραφέντων περὶ τοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐπασχολούντος τὴν Ἱεραρχίαν ζητήματος τῆς οἰκονομικῆς ἐπιχώσεως τοῦ κλήρου καὶ τῆς μορφώσεως αὐτοῦ, ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως τῆς Ἱεραρχίας ἐκρίνεν ἐπιβαλλόμενον νὰ διαβιβάσῃ πρὸς τὴν «Ἑστίαν» τὴν ἀκόλουθον διαφωτιστικὴν διασάφησιν :

Ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρόκειται νὰ συνέλθῃ αὐριον ὅπως λάβῃ γνῶσιν τῆς ἀπαντήσεως τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ αἰτήματά τῆς ὑπὲρ τοῦ ἐνοριακοῦ Κλήρου. Δυστυχῶς ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπογοητευτικὴ. Δὲν κατενόηθη εἰσέτι ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἡ μεγίστη σημασία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ παράγοντος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀντιθέτως πρὸς τὰ συμβαίνοντα εἰς τὰ ἄλλα Κράτη καὶ δὴ τὰ μᾶλλον προηγμένα εἰς τὸν πολιτισμὸν, τὰ ὅποια καταβάλλουν κάθε προσπάθειαν καὶ ὑφίστανται μεγάλας θυσίας διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τοῦ Κλήρου, ὡς πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ παράγοντος, παρ' ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι ἀφέθη οὗτος τελείως ἐγκαταλελειμμένος καὶ ἐμφανίξει σήμερον οἰκτρὸν θέαμα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς μορφώσεως, τῶν μέσων τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀξιοπρεποῦς παραστάσεως. Πολλαχοῦ, καὶ ἰδίως εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, ἡ ἐμφάνισις τοῦ Κλήρου προσβάλλει καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς Ἑλλάδος ὡς χριστιανικοῦ Κράτους, διότι δὲν εἶνε σπάνιον τὸ θέαμα ρακενδύτου ἱερέως. Ἐφ' ὅσον δὲ λείπουν τὰ στοιχειώδη μέσα τῆς ἀνθρωπίνης συντηρήσεως τοῦ Κλήρου, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος περὶ τῆς ἐξυψώσεως καὶ μορφώσεώς του.

Ἡ Ἱεραρχία δὲν ζητεῖ τίποτε ὑπὲρ ἑαυτῆς, εἶνε δὲ ἐτοίμη νὰ ὑποστῇ πᾶσαν θυσίαν πρὸς λύσιν τοῦ μεγίστου ζητήματος τοῦ ἐνοριακοῦ Κλήρου. Μετ' ἐμπεριστατωμένῃ μελέ-

την αὐτοῦ ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ διατιθέμενοι ὑπὲρ αὐτοῦ πόροι ἐκ τῶν ναῶν καὶ ἐκ τῶν εἰσφορῶν τῶν ἐνοριτῶν, αἱ ὁποῖαι τελευταίως διὰ τινων ἐγκυκλίων τῶν ὑπουργείων Παιδείας, Ἐσωτερικῶν καὶ Δικαιοσύνης κατηγογήθησαν οὐσιωδῶς, δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ Κλήρου, ἰδίως τῆς ὑπαίθρου χώρας. Ἡ δὲ μετὰ τὰς δημεύσεις καὶ ἀπαλλοτριώσεις ἐν διαρκείᾳ τοῦ αἰῶνος ὑποληφθεῖσα ἐκκλησιαστικὴ περιουσία μόλις ἐπαρκεῖ σήμερον εἰς τὰς διοικητικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν συντήρησιν τῶν Μονῶν. Ἀπαιτεῖται, λοιπόν, νὰ χορηγήσῃ τὸ Κράτος ποσὸν τι ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Ἀλλὰ τὸ Κράτος δὲν εὕρισκει τοῦτο δυνατόν. Ἐκ τῶν δέκα καὶ πλέον δισεκατομμυρίων τοῦ Προϋπολογισμοῦ δὲν περισσεύουν ψυχία τινὰ διὰ τὸν ἱερὸν Κλῆρον! Εἶνε τοιαύτη ἡ ἀντίληψις τοῦ Κράτους εἰς τὰ ζητήματα τοῦ Κλήρου, ὥστε λ.χ. καταδέχεται νὰ κατακρατῇ ὡς Σχολὴν Χωροφυλακῆς τὸ κτίριον τῆς Γερμανείου Ἱερατικῆς Σχολῆς ἐπὶ τόσα ἔτη, χωρὶς νὰ πληρώσῃ οὔτε ἀποζημίωσιν πρὸς ἴδρυσιν ἄλλου κτιρίου διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ Κλήρου, οὔτε κἂν ἐνοίκιον, παρὰ τὰς ἐντόνους ἐπὶ ἔτη ἤδη ὀλόκληρα διαμαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας, ἀναγκασθείσης τελευταίως νὰ καταφύγῃ κατὰ τοῦ Κράτους εἰς τὰ δικαστήρια.

Ὁ θρησκευτὸν Ἑλληνικὸς λαός, ὁ βαθύτατα αἰσθανόμενος τὴν σημασίαν τῆς θρησκείας εἰς τὴν ζωὴν του, ὁ συνδεδεμένος μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν του ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λαός, ὁ πολιορκούμενος σήμερον ὑπὸ ἀνατρεπτικῶν ρευμάτων, κατὰ τῶν ὁποίων μόνη ἡ Ἐκκλησία ἠμπορεῖ νὰ ἀντιστῇ, φωτίζουσα καὶ διδάσκουσα καὶ κοινωνικῶς δρῶσα διὰ Κλῆρον πεφωτισμένου καὶ ἀξιοπρεπῶς ζῶντος, ὁ Ἑλληνικὸς λαός, εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θὰ δαλῆσῃ νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν του εἰς τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου ζητήματός της, τὸ ὅποιον, κυρίως εἰπεῖν, εἶνε καὶ ζήτημα αὐτοῦ

τοῦ ἰδίου, διότι ἀντικείμενον τῶν ἱερῶν σκοπῶν καὶ τῆς θείας ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἶνε αὐτὸς ὁ λαός.

Ἄς μὴ νομισθῆ ὅτι αἱ δηλώσεις αὗται στρέφονται κατὰ τῆς Κυβερνήσεως. Ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ Κράτους τοῦ Ἑλληνικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπὶ ἓνα αἰῶνα ἐτήρησε τὴν αὐτὴν στάσιν ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ στάσις δὲ αὕτη δυστυχῶς ἀπετέλεσε διὰ τοὺς Ἕλληνας πολιτικούς, ἐξαιρέσει ὀλίγων, παράδοσιν τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σχέσεων. Διότι ἐν ἀντιθέσει πάλιν πρὸς τοὺς πολιτικούς ἄνδρας ὄχι μόνον τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ πρὸ πάντων τῶν ἑτεροδόξων, οἱ ἡμέτεροι γνωρίζουν βεβαίως τὰς μεγίστας θυσίας καὶ ἐκδουλεύσεις τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους, γνωρίζουν ὅτι ἄνευ τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ζήτημα, ἂν θὰ ὑπῆρχε σήμερον καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἐλεύθερον Κράτος, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος δὲν αἰσθάνονται τὴν ἐκ τῆς θρησκείας ζωηρὰν συγκίνησιν καὶ τὴν βαθεῖαν πίστιν πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν πίστιν αἰσθάνονται καὶ δεικνύουν οἱ ξένοι. Φαίνονται μᾶλλον παραδεχόμενοι, ὅτι ἔληξεν ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τοὺς ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους καὶ ὅτι ὁ Κλῆρος ἔχει ἀπλῶς τελετουργικά τινα καθήκοντα. Συνεπεία τοιαύτης ἀντιλήψεως δὲν ἐκδηλοῦται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὁ παρὰ τοῖς ξένοις πολιτικοῖς παρατηρούμενος ἱερὸς ἐνθουσιασμός ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, τὸ μέγα καὶ ζωηρὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον.

Αἰσθάνονται οὗτοι βαθύτατα τὴν ἀνάγκην τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ συναίσθησις τῶν αὐτῆ προέρχεται ἐκ τῆς πίστεώς των, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐκτιμήσεως τῆς ὑπερῶου σημασίας τῆς θρησκείας διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς αἰώνιος πνευματικὸς ὄργανισμός, θὰ συνεχίσῃ τὴν μεγάλην ἀποστολὴν τῆς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ λαῷ, ἀποστολὴν καθαρῶς πνευματικὴν, ἀποβλέπουσαν εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν ἀσφαλῆ θεμελίωσιν τῆς ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῶν ὑψηλῶν ιδεωδῶν τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας, εἰς τὰς ὑπ' αὐτῆς ἐμπνεομένας καὶ δι' αὐτῆς ἀναπτυσσομένας ἀρετάς, εἰς τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ τὸν πολιτισμὸν. Ἀναμφιβόλως δὲ αἱ προσπάθειαι αὐτῆς

πρὸς ἐπίλυσιν τοιαύτης σπουδαιότητος ζητημάτων, οἷον τὸ τοῦ ἑφημεριακοῦ Κλήρου, θὰ ἐπιτύχουν ὅταν πάντες διαφωτισθῶν περὶ τῆς σημασίας των.

ΥΠΟΥΡΓΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Ἐν Ἀθῆναις τῆ 25)8)34
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἄρ.θ πρωτ. 49.001.

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον Κρήτης.

Μετ' ἐκπλήξεως διεξήλθομεν τὸ ὑπ' ἀριθ. 29)2-8-34 συνημμένως ὡδε ἀποστελλόμενον ὑμῖν πρὸς ἡμᾶς ἐγγράφον τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Ἡρακλείου, ἐνισταμένου κατὰ τῆς ἐν Κρήτῃ ἰσχύος τοῦ νόμου 5439 ἐπὶ τῷ ἰσχυρισμῷ, ὅτι ὁ νόμος οὗτος δὲν ἐγένετο ἐκ κεινῆς συνενοήσεως τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κρήτης. Καὶ ἀναγνωρίζομεν μὲν τὴν ὑποχρέωσιν, ἣτις ὑφίστατο διὰ τὸ Κράτος, ὅπως συνενοηθῆ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης διὰ πᾶσαν τροποποίησιν τοῦ καταστατικοῦ Νόμου 276, ἀλλ' ὑπομνησκόμεν συγχρόνως, ὅτι τὸ καθ' ἡμᾶς Ἰπουργεῖον, συμμορφούμενον πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην, δὲν ἐπέετέτεινεν εἰς τὴν Κρήτην τὴν ἐνοριακὴν νομοθεσίαν εἰμὴ μόνον ὅτε ἡ Ἐκκλησία Κρήτης δι' ἐπαυελιημμένων ἀποφάσεων τῆς καθ' ὑμᾶς Συνόδου ἠτήσατο τὴν ἐπέκτασιν ταύτην. Οὐδὲ παραγνωρίζεται διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ νόμου τὸ κύρος καὶ ἡ ἀρμοδιότης τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐφ' ὅσον εἰς αὐτὴν ἔχουσι πάντοτε τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν αἱ Ἐπιτροπαί, περὶ τὰς ὁποίας συνέστησαν τὰ Μητροπολιτικά Συμβούλια ὡς ἀρχὰς ἀμέσως ἐποπτευούσας τὰ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐνοριακῆς περιουσίας. Συνεπῶς οἱ ἰσχυρισμοὶ τῶν ἐνισταμένων, ὅτι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς τοπικῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου ἀνθυπείσρχεται ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀσύστατοι, πλὴν ἂν διὰ τούτου ὑπονοηθῆ ἡ θεσμὸς τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς προσφυγῶν ἀπολλυμένων ἐπιτρόπων, ὅστις ὅμως οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸν θεσμὸν τῆς Ἱ. Συνόδου, οὐδ' εἶναι ἐξάρτημα αὐτῆς. Οἷαν ἀρμοδιότητα ἔχουσι οἱ Μητροπολίται, τὰ Μητροπολιτικά Συμβούλια καὶ ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν ναῶν τῆς Ἐπικρατείας, τὴν αὐτὴν ἀρμοδιότητα ἔχουσι οἱ Ἐπίσκοποι, τὰ περὶ αὐτοὺς Συμβούλια καὶ ἡ καθ' ὑμᾶς Ἱ. Σύνοδος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν. Τὸ ὑπ' ἀρ. 5 ἐπιχείρημα τῆς ἐνστάσεως ἀποτελεῖ καθαρὸν δικολαβισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπαξιούμεν νὰ ἀπαντήσωμεν. Ὅθεν καὶ ἐπειδὴ ὑποπτεύομεν ὡς πηγὴν τῶν ἐνστάσεων τούτων ὀργανωμένην ἀντίδρασιν τῶν ἐνοριακῶν ἐπιτρόπων μισομένων τοὺς ἐν τῇ λοιπῇ Ἐπικρατεῖα συναδέλφους των, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσωμεν Ἰμᾶς, ὅπως ἀποφανθῆτε ἐπὶ τοῦ συνημμένου ἐγγράφου τὴν γνώμην ὑμῶν, συνοδεύσητε δὲ αὐτὴν πρὸς ἡμᾶς καὶ διὰ ἀντιγράφων πάντων τῶν πρακτικῶν

καὶ ἐγγράφων, δι' ὧν ἠτήσασθε παρ' ἡμῶν τὴν ἐπέκτασιν τοῦ νόμου 5439, διαφωτίζοντες ἐν ἀνάγκῃ περὶ τούτου καὶ τὴν κοινὴν γνώμην, ἵνα μὴ αὕτη παραπλανωμένη ᾖθῆται εἰς δημιουργίαν ζητημάτων.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
Ι. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΚΗΡΥΞΕΩΣ ΑΓΙΩΝ

ΕΝ Τῃ ΟΡΘΟΔΟΞῳ, ΕΚΚΛΗΣΙΑ,

Ἐπίσημοι πράξεις ἀνακηρύξεως ἀγίων ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας δὲν ἐγνώσθησαν, ἀλλὰ, κυρίως εἰπεῖν, δὲν ἀπηρτεῖτο ἐπίσημος πράξις πρὸς τοιαύτην ἀνακήρυξιν. Οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ εὐθὺς μετὰ τὸν μαρτυρικὸν τὸν θάνατον ἐτιμῶντο ὡς ἅγιοι, ἐτελεῖτο δὲ ἡ μνήμη αὐτῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς «γενέθλιος ἡμέρα» αὐτῶν (dies natalicia)¹. Ὅμοίως ἐτιμῶντο καὶ οἱ «ὁμολογηταί», ἤτοι οἱ ὑφιστάμενοι κατὰ τοὺς διωγμοὺς βασιάνους καὶ ἐπιζῶντες μετ' αὐτάς. Καὶ οὗτοι μετὰ τὴν τελευταίαν τὴν ἐτιμῶντο ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἅγιοι, ἄνευ οἰασθῆποτε ἐπίσημου ἀνακηρύξεως. Τοιαύτη ἀνακήρυξις δὲν ἀπηρτεῖτο καὶ διὰ τοὺς μεμαρτυρημένους ἅγιον βίον ζῶντας. Ὁ Μελέτιος Ἀντιοχείας προεδρεύσας τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ τελευτήσας κατ' αὐτήν, ὑπὸ τοῦ ἐκφωνήσαντος τὸν ἐπικλήθειον αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου Γρηγορίου Νύσσης ἐκλήθη ἅγιος². Ὅμοίως δὲ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἅμα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐκλήθη ἅγιος καὶ ὡς τοιοῦτος ἀνευφημίσθη ἐν τῇ Δ' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἐπὶ μόλις ἔτη μετὰ τὴν τελευτήν αὐτοῦ συνελθούσῃ³. Ἡ κοινὴ συνείδησις τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας διεγίνωσκεν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀνεδείκνυε τοὺς ἁγίους⁴. Εἰς πολλάς δὲ περιπτώσεις ὠδηγεῖτο εἰς τοῦτο τὸ μόνον ἐκ τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως ἢ

ἐκ τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μετὰ θάνατον ὑπὸ τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων τελουμένων θαυμάτων.

Καὶ ἀρχικῶς μὲν ἡ τιμὴ τῶν ἁγίων καὶ τῶν μαρτύρων ἦτο τοπικὴ, μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἐγενικεύετο, ἀντὶ δὲ ἄλλης πράξεως ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ἢ Ἐκκλησία ἀνέγραφε τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ἰδίῳ πινακίῳ ἢ βιβλίῳ. Ταῦτα ἐκαλοῦντο «Μαρτυρολογία», ὡν ἀρχαιότερον σώζεται τὸ «Συριακὸν Μαρτυρολόγιον» περὶ τὰ ἔτη 370—380 συνταχθὲν ἐκ περιλήψεως ἀρχαιότερου ἑλληνικοῦ Μαρτυρολογίου τῆς Μικρασίας, «Ἡμερολόγιον» καὶ «Μηηνολόγια», «Ἁγιολόγια» καὶ «Συναξάρια», ὡσαύτως δὲ καὶ «Δίπτυχα» ἐν οἷς ἀνεγράφοντο τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων. Ἀναγραφὴ ἐν τοῖς Διπτύχοις ἦτο ἀνακήρυξις ἁγίου. Οὕτω λ.χ. μετὰ τὰ περὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον γεγονότα ἢ κοινὴ συνείδησις τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἤξισεν ὅπως ἀναγραφῆ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τοῖς «Διπτύχοις» ὅπερ καὶ ἐγένετο μετὰ τινος βραδύτητος. Οὕτω δ' ἐγενικεύθη ἡ τιμὴ αὐτοῦ ὡς ἁγίου καθ' ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν. Κατὰ τὰς μονοφυσιτικὰς ἔριδας ἅμα τῇ καταλήψει τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου αυτοκράτορος Ἰουστινίου α' (9 Ἀπριλίου 518) ὁ ὀρθόδοξος λαὸς ΚΠ, ἐν «συνάξει» ἤξισεν ὅπως ἀναγραφῶσιν ἐν τοῖς «Διπτύχοις» τὰ ὀνόματα τῶν ἐν τῇ ἐξορίᾳ τελευτησάντων ἁγίων Ἀρχιεπισκόπων ΚΠ. Εὐφηνίου († 5 Ἀυγούστου 500) καὶ Μακεδονίου β' († 25 Ἀπριλίου 516), ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Ἄλλ' ἐγένετο ἀνακήρυξις ἁγίων καὶ δι' ἐπίσημου πράξεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν Συνόδῳ, ὅτε ἰδίως προὔκειτο νὰ γενικεύθη ἡ τιμὴ αὐτῶν. Σχετικὰς λεπτομερείας ἔχομεν ἐκ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης. Οὗτος εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (1359-60), ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐν ταῖς Μοναῖς τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐτιμᾶτο ὡς ἅγιος. Εἰκὼν αὐτοῦ κατεσκευάσθη ἀμέσως ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ εἰς τιμὴν αὐτοῦ πανηγυρις ἐτελεῖτο κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μακαρίας αὐτοῦ τελευτή. Εἰκὼν τοῦ ἁγίου Ἰεράρχου ὑπῆρχε καὶ ἐν τῷ κατ' αὐτὸν ἁγίου Δημητρίου, γνωσθεῖσα ἐσχάτως. Ὁ δὲ Πατριάρχης ΚΠ, Φιλόθεος Κόκκινος (1354—55, 1364—70) μαθητὴς τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ καὶ θαυμαστής, ἀριστα τὰ κατ' αὐτὸν εἰδώς, πρὸ τῆς ἀναρρήσεως ἐτι αὐτοῦ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον θείαν ἐτέλεσε λειτουργίαν πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, ἅμα δὲ Πατριάρχης γενόμενος ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς μοναχοὺς τοῦ ἁγίου Ὄρους, ἰδίως τῆς Λαύρας τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου νὰ ἐορτάζωσι τὴν ἱερὰν μνήμην τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ. Δικαιολογῶν τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ ταύτας ὁ Φιλόθεος ἔλεγε «καὶ στέργω καὶ τιμῶ τούτον ὡς ἅγιον ἀπὸ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ, ἃ μετὰ τὴν ἐνθένδε πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν εἰργάσατο, ἰαμάτων πηγὴν τὸν ἴδιον ἀναδείξας τάφον». Καὶ «τὸ Συνόδους μεγίστας καὶ κοινὰς τινὰς ἀναμείναντες φήφους ὡστ' ἐκείνον ἀνακηρύξαι, οἷς καὶ χρόνος» καὶ ὅκνος καὶ μέλλησις καὶ πλεῖστά τινα τῶν ἀνθρωπίνων ἔστιν ὅτε προσίσταται, ἀλλὰ τῇ ἄνωθεν φήφῳ τε καὶ ἀνακηρύξει καὶ τῇ λαμπρᾷ καὶ ἀναμφιβόλῳ τῶν

1 Πρὸβλ. Hipp. Delehaye, Les origines du culte des martyrs, Bruxelles 1912

2 Πατρ. Migne 46, 864.

3 Χρυσόστομος Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἀλεξάνδρεια 1933, σ. 355 ἔξ.

4 Ὅποιαν σημασίαν εἶχεν ἡ κοινὴ συνείδησις τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἔξης γεγονότος. Κατὰ τινὰ συμπλοκὴν τῶν μοναχῶν πρὸς τὸν ἐνοουδῆτα τοὺς ἐθνικοὺς Ἐπαρχον Ἀλεξανδρείας Ὁρέστην, συλληφθεὶς εἰς ἔξ αὐτῶν ὁ Ἀμμώνιος, ὅστις εἶχε λοθοβολῆσαι τὸν Ἐπαρχον ὑπεβλήθη εἰς τοιαύτας βασάνους κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ὡστε ἀπέθανεν. Ὁ ἁγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἀναλαβὼν τὸ σῶμα τοῦ Ἀμμωνίου καὶ ἐν τινὶ τῶν ναῶν ἀποθέμενος «θαυμάσιον ἀπεκάλεσε καὶ μάρτυρα χρηματίζειν ἐκέλευσε, ἐγκομιάζων αὐτοῦ ἐπ' ἐκκλησίας τὸ φρόνημα ὡς ἁγῶνα ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀνελομένου» ἐσημείωσεν ὁ ἐκκλησι. ἱστορικὸς Σωκράτης, ὅστις ὅμως προσέθηκεν, «Ἄλλὰ οἱ σωφρονοῦντες, καίπερ χριστιανοὶ ὄντες, οὐκ ἀπεδέχοντο τὴν περὶ τούτου Κυρίλλου σπουδὴν ἠπίσταντο γὰρ προπετείας δικῆν δεδωκέναι τὸν Ἀμμώνιον οὐ μὴν ἀνάγκη ἀρνήσεως Χριστοῦ ἐναποθανεῖν τοῖς βασάνοις. Διὸ καὶ Κύριλλος κατὰ βραχὺ τῷ ἡσυχάζειν λήθην τοῦ γινόμενου εἰργάσατο», Σωκράτους, Ἐκκλησι. ἱστορία 7,14.

πραγμάτων ὄφει καὶ πίστει καλῶς ἀρκεσθέντες». Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Πατριάρχου Φιλόθεου καταφαίνεται ὅτι πειστήριον τῆς ἀγιότητος τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ ὑπῆρξαν τὰ θαύματα τῶν λειψάνων αὐτοῦ καὶ ὅτι ὑπὸ Συνόδου ἐγένετο ἡ ἀνακήρυξις ἀγίων. Ὁ Πατριάρχης Φιλόθεος, παρὰ τ' ἀνωτέρω, θέλων ἀκριβῶς νὰ καταστήσῃ γενικὴν τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου Ἱεράρχου, τῷ 1368 συγκαλέσας ἐν ΚΠ. Σύνοδον κατὰ τῶν λειψάνων τῆς αἰρέσεως Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου, ἀνεκήρυξε καὶ τὴν μνήμην τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ ὡς ἀγίου. Τὸν σχετικὸν Συνοδικὸν Τόμον συνυπέγραψαν καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Νήφων (1366—85) καὶ Ἱεροσολύμων Λάζαρος (1360—66) ἐκτὸς τῶν μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου ΚΠ. Τούτου ἕνεκα ἡ ἐπίσημος ἀνακήρυξις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Γρηγορίου Παλαμᾶ ὡς ἀγίου προσέλαβε μὲν ἐξαιρετικὸν χαρακτήρα, ἀνεγνωρίσθη δὲ ἀμέσως ὡς ἀπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ ἔορτασμός τῆς μνήμης αὐτοῦ ὤρισθη τῇ 14 Νοεμβρίου, εἶτα δὲ πρὸς μείζονα ἔξαρσιν μετετέθη εἰς τὴν Β'. Κυριακὴν τῆς τεσσαρακονθήμερου νηστείας, μετὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐν ἣ ἐμακαρίζετο μὲν ἡ μνήμη τοῦ ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἀνεθεματίζοντο δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ καταπολεμηθέντες αἰρετικοί. Ἐκτοτε εἰσῆχθη ἡ τιμὴ τῆς ἱεράς αὐτοῦ μνήμης εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἢ δὲ σχετικὴ Ἀκολουθία, ἣν ἐφιλοπόνησεν ὁ Πατριάρχης Φιλόθεος, συμπεριελήφθη ἐν τῷ Τριῶδιῳ¹. Τὴν ἀρχαίαν ταύτην πράξιν ἠκολούθησεν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ κατὰ τοὺς νέους χρόνους.

Ἡ καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς ΚΠ ὁλεως χαρακτηρίζουσα τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εὐσέβεια, εἶτι μᾶλλον κατεδείχθη κατὰ τοὺς μετ' αὐτὴν ἄρεις τῆς δουλείας χρόνους, καθ' οὓς ὁ σπουδαιότερος τῆς διασώσεως αὐτοῦ παράγων ὑπῆρξεν ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ πίστις. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ καὶ ἰδιαζόντως ἐπὶ ἀγιότητι βίου διεκρίθησαν καὶ μαρτυρικὸν ὑπέστησαν θάνατον ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως πλεῖστοι, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. Πρὸς ἐπίσημον αὐτῶν ἀνακήρυξιν ἡ Ἐκκλησία ἐζήτηε, ἐκτὸς τοῦ ἀποδεδειγμένου μαρτυρικοῦ θανάτου διὰ τοὺς Νεομάρτυρας, τεκμήρια ἀγιότητος βίου διὰ τοὺς λοιπούς.

Ἄμα τῇ ἀλώσει τῆς ΚΠ, ὁ Πατριάρχης Γενναδίος ὁ Σχολάριος ἀνεκήρυξε τὴν μνήμην τοῦ ἀγίου Μάρκου Ἐφέσου καὶ ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωάννην Εὐγενικὸν τὴν σύνταξιν τῆς ἱεράς ἀκολουθίας. Μετὰ πάροδον δ' ἐτῶν τινῶν, ἢ ἐν ΚΠ, κατὰ τὰ ἔτη 1482—1484 συνελθούσα Σύνοδος μετὰ τῆς τοῦ Μάρκου ἀνεκήρυξε καὶ τὴν τοῦ Γενναδίου ἱερὰν μνήμην². Βραδύτερον ἐναντίον ἐγερθεῖσιν ὑπὸ τῶν λα-

τίνων ἀντιρρήσεων ἀνεκήρυξε αὐθις ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τὴν μνήμην τοῦ Μάρκου Ἐφέσου ὡς ἀγίου³.

Οἱ λατῖνοι ἰσχυριζόμενοι ὅτι μετὰ τὸ σχίσμα ἀπέλιπε τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς ἢ θεία χάρις καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχουσι παρ' αὐτῇ ἄγιοι, ἰδιαζόντως ἐπολέμησαν τὴν μνήμην τοῦ κατὰ λατῖνων συγγράφαντος ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, πολλὰ πολλαχοῦ προκαλέσαντες σκάνδαλα⁴. Δὲν ἐδυσκολεύθησαν οἱ Ἕλληνες ν' ἀποδείξωσιν ὅτι κατὰ τοὺς πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς ΚΠ, χρόνους, μετὰ τὸ σχίσμα, ἀνεφάνησαν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ ἄγιοι, ὧν τινες καὶ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς τοιοῦτους ἀπεδέξατο καὶ ἐτίμησεν. Ἐν ᾧ ὅμως ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία εὐχερέστετα ἀνεκήρυσεν ἄγιους, ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ σπανίως εἰς ἀνακήρυξιν ἀγίων προσέβαινεν, ὡς καὶ ξένοι παρατηρηταὶ ἐσημείωσαν⁵.

Ἐκτὸς τοῦ Μάρκου Εὐγενικοῦ καὶ τοῦ Γενναδίου Σχολαρίου, μικρὸν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς ΚΠ., ἀνεκηρύχθη ἡ μνήμη ὡς ἀγίων τῆς οἰκίας Ματρώνης τῆς Χιολοπιτίσσης⁶ ὡς καὶ δύο Πατριαρχῶν ΚΠ, τοῦ ἀγ. Διονυσίου α' (1466—71, 1489—1) καὶ τοῦ ἀγ. Νήφωνος β' (1486—89, 1497—98), ὧν ἡ ἀγιότης πολλαχῶς ἐπεμαρτυρήθη⁷. Κατὰ τὸν ἰστ' αἰῶνα ἐπὶ ἀγιότητι βίου διεκρίθησαν ἄλλοι τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ἀψαράδες Θεοφάνης καὶ Νεκτάριος, ἱδρυταὶ τῆς Μονῆς Βαρλαάμ ἐν Μετεώροις, ὡσαύτως ὁ Διονύσιος, ἱδρυτῆς τῆς ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου φερωνύμου Μονῆς, καὶ ὁ Βησσαρίων Δαρίσσης (1490—1525) καὶ ἱδρυτῆς τῆς Μονῆς Δουσίκου, ὧν τὴν μνήμην γεραίρει ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Αἱ σχετικαὶ τῆς ἀνεκηρύξεως τῶν πράξεις δὲν διεσώθησαν. Κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον ἀ-

ται σχέσεις ὀρθοδόξων καὶ λατίνων μετὰ τὴν ἄλωσιν ΚΠ ὁλεως, Ἐν Ἱεροσολύμοις 1908, σ. 22—8.

1. Α. Π. Κεραμέως, Μάρκος ὁ Εὐγενικός ὡς Πατὴρ ἀγίος τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, «Byzantinische Zeitschrift» XI, 1902, σ. 50 ἔξ. M a n s i, Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio, XXXVII, 995—1006. Ἄ θ α ν α σί ο υ Παρίου, Ὁ Ἀντίπαπας, ἦτοι ἀγῶνας καὶ καὶ ἠρωϊκὰ παλαιήματα καὶ τῷ ὄντι ὑπερφυῆ κατορθώματα Μάρκου Ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου τοῦπίκην Εὐγενικοῦ, Ἐνετίησι 1785.

2. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν) Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης καὶ ἡ Λατινικὴ Ἐκκλησία, Περιοδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Ἐν Θεσσαλονίχῃ, Β'. 1918, σ. 345—354.

3. R i c a u t, Histoire de l'etat present de l' Eglise grecque et de l' Eglise armenienne, trad. de l' anglaise par Resemond, Mideibourg 1692 σ. 165 G. L. M a u r e r, Das griechische Volk κτλ. Heidelberg 1835, I, 388.

4. Νέον Μαρτυρολόγιον, ἦτοι μαρτύρια τῶν νεοφάνων μαρτύρων, τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς ΚΠ, κατὰ διαφόρους καιρῶς καὶ τόπους μαρτυρητάντων, Ἐκδ. β'. Ἐν Ἀθήναις 1856, σ. 136. Echos d' Orient XVI, 1913, σ. 407—408. Ἡ ἱερά ἀκολουθία αὐτῆς ἐτυπώθη δις ἐν Βουκουρεστίῳ 1702 καὶ 1736.

5. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» ΚΔ'. 1901, σ. 327—328. 332 Ἐντολῇ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' διορθωθείσα ἡ Ἀκολουθία τοῦ ἀγ. Διονυσίου ὑπὸ Ἰλαρίωνος Σιναιτοῦ ἐδημοσιεύθη τῷ 1819 ἐν ΚΠ. Ὁ βίος τοῦ ἀγ. Διονυσίου ὑπὸ Ἱερσίου Κακάβλα ἐξεδόθη τῷ 1689 Ἐνετίησιν. Τὸν βίον τοῦ ἀγ. Νήφωνος συνέγραψεν ὁ «Πρώτος» τοῦ Ἀγίου Ὄρους Γαβριὴλ Ἱερομόναχος, τὴν δὲ Ἀκολουθίαν αὐτοῦ ὁ Ἀρσύστρας Ἱερόθεος Κομνηνός, Μ. Γ ε σ ὶ ν, Πατριαρχικοί Πίνακες, σ. 496.

1. Πατρολ. Migne 151, 648. 711.

2. Πρὸβλ. Γ ρ η γ ὄ ρ ι ο υ Παπαμιχαήλ, Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Ἐν Πετρούπολει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ 1911, σ. 151—153. 482—144.

3. Ἀ ν δ ρ ο ν ι κ ο υ Δ η μ η τ ρ α κ ο π ο ῦ λ ο υ, Ναθαθανάηλ Χύχα, Ἐγχειρίδιον περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα, Λειψία 1869, σ. θ—δ'. Ε. Σ τ α μ α τ ι ἄ δ ο υ, Ἐκκλησιαστικὰ σύλλεκτα, Ἐν Σάμῳ, ἐν Σάμῳ 1891, σ. 26—29. Χ ρ υ σ ο σ τ ὶ ο υ Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν) Πρῶ-

νεκηρύχθη ἡ μνήμη τῆς δσίας Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας († 19 Φεβρουαρίου 1581), μετὰ τὴν διεξαχθεῖσαν ὑπὸ Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν, Κορίνθου καὶ Θηβῶν, τοῦ Κλήρου καὶ τῶν προκρίτων Ἀθηναίων, ἔρευναν ἐπὶ τοῦ ἁγίου βίου αὐτῆς καὶ τοῦ μαρτυρικοῦ τέλους¹. Κατὰ τὸν ἐπόμενον αἰῶνα ἀρχόμενον μετὰ τὴν ἀτυχῆ Θεσσαλικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ Διονυσίου β' Δαρίας (†1611) ἐτιμήθη ὡς ἅγιος ὁ μαρτυρικῶς τελευτήσας τὸν βίον Ἀρχιεπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου Σεραφεῖμ (†1600)² ἐπὶ δὲ τοῦ Πατριάρχου ΚΠ, Κυρίλλου Λουκάρεως (†1638) ἀνεκηρύχθησαν ὁ δσίας Γεράσιμος ὁ νέος ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ὁ ἐν Κρήτῃ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐρημίτης μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ δσίων Πατέρων³. Ἀρχομένου τοῦ ιη' αἰῶνος ἐπὶ Πατριάρχου ΚΠ. Γαβριὴλ γ' (1716—26, 1732—33) ἀνεκηρύχθη ὡς ἅγιος ὁ κατὰ τὸν ιστ'. αἰῶνα ἀκμάσας Διονύσιος Ἀρχιεπίσκοπος Αἰγίνης, οὗτινος τὸ θαυματουργὸν λείψανον ἀπόκειται ἐν Ζακύνθῳ⁴, καὶ ἄλλοι κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα διαλάμπαντες δσιοὶ καὶ ἅγιοι. Ἐπὶ Πατριάρχου Σεραφεῖμ δ' (1757—1761) ὤρισθη ὅπως πανηγυρικώτερον ἐορτάζηται ἰδίως ἐν ΚΠ. ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου⁵. λαμπρὸν δὲ πανηγυρικὸν λόγον ἀπήγγειλεν ἐπὶ τῇ ἐορτῇ ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις (†1806)⁶. Ὁ σύγχρονος τούτου μητροπολίτης Κορίνθου Μακάριος Νοταρᾶς († 16 Ἀπριλίου 1805) δσίως τελευτήσας ἐν Χίῳ, ἐτάχθη μετὰ τῶν ἁγίων.

Κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν χορὸν τῶν ἁγίων ἡ Ἐκκλησία κατέτασσε τοὺς Νεομάρτυρας⁷, γνώμη δὲ διευτυπώθη, καθ' ἣν οἱ Νεομάρτυρες ἔδει νὰ τιμῶνται ὡς ἅγιοι καὶ ἄνευ εἰδικῆς αὐτῶν ἀνακηρύξεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς γνώμης ταυτῆς ὁ Ἀθανάσιος Πάριος († 1813) συνέγραψε πραγματείαν, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν, «ὅτι οἱ νέοι μάρτυρές εἰσιν ἅγιοι καὶ πρέπει νὰ τιμῶνται ὡς τοιοῦτοι καὶ ἄνευ κανονικῆς διαγνώσεως τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλη-

σίας¹, ἀλλὰ παρὰ τὴν ὀρθὴν ταύτην γνώμην ἐξεδίδοντο καὶ ἐπίσημοι πράξεις ἀνακηρύξεως τῶν Νεομαρτύρων ὡς ἁγίων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο πάντοτε περὶ πάντων τῶν Νεομαρτύρων νὰ προδαινῆ εἰς ἐκδοσὶν ἐπισήμων κανονικῶν πράξεων, ἕνεκα τῆς ἀπειλῆς τῶν δυναστῶν, ἡ τιμὴ τῶν ἁγίων δὲν ἐγενικεύθη, παρέμεινε δὲ μᾶλλον τοπικῆ. Ἦτο τσσαύτη ἡ προφύλαξις τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ ιθ'. αἰῶνος, ὅτε μετὰ ἔμπεριστατωμένην ἔρευναν, ὑπὸ Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Ἰωαννικίου, Βελλάς Λεοντίου, Περιστερᾶς Σεραφεῖμ καὶ ἄλλων πολλῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐγένετο ἐπίσημος πράξις τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Νεομάρτυρος ἁγ. Γεωργίου τῶν Ἰωαννίνων († 1839) ἡ Ἐκκλησία ὤρισεν ὅπως ἡ μνήμη αὐτοῦ συνεορτάζηται τῇ 17 Ἰανουαρίου μετὰ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, ἵνα μὴ λαμβάνωσιν οἱ τοῦρκοι εἰδῆσιν περὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ Νεομάρτυρος Γεωργίου².

Ἐγκρίσει τῆς Ἐκκλησίας διακεκριμένοι ὕμνογράφοι συνέτασσαν κανόνας καὶ ἱερὰς ἀκολουθίας εἰς τοὺς Νεομάρτυρας, σπουδαιότεροι δὲ τούτων ἀνεδείχθησαν ὁ Μανουὴλ Μ. Ρήτωρ κατὰ τὸν ιε'. αἰῶνα καὶ ὁ Θεόδωρος Ἀγαλλιανός, ὅστις καὶ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἠσχολήθη, ὁ Ἰουστίνος Δεκάδουος κατὰ τὸν ιστ'. ὁ Μελέτιος Συρίγος καὶ ὁ Ἰωάννης Καρσοφύλλης, κατὰ τὸν ιζ'. ὁ Καισάριος Δαπόντες, ὁ Μητροφάνης Γρηγορᾶς καὶ Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης κατὰ τὸν ιη'. αἰῶνα, καθ' ὃν ἔκ Χίου ἱερομόναχος Χριστοφόρος συνέθετο καὶ κοινὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν εἰς πάντας τοὺς Νεομάρτυρας³.

Παρακολουθοῦσα ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐργασίαν τῶν ὕμνογράφων ἀπηγόρευε τὴν εἰς τὸν χορὸν τῶν Νεομαρτύρων παρεῖδουσιν προσώπων μὴ ὑποστάντων μαρτύριον διὰ τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἀλλὰ δι' ἄλλας αἰτίας θανατωθέντων ὑπὸ τῶν μουσουλμάνων⁴. Ἐπομένως τὸ ἔργον καὶ τοῦ ἀνεπισήμου οὕτως εἶπεῖν

1. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν, Ἐν Ἀθήναις 1928, σ. 52—54. «Ἐφημερίς τῶν Φιλομαθῶν», Ἐν Ἀθήναις ἔτ. 1867, ἀριθμ. 593. Δημ. Γ.ρ. Καμπούρογλου, Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, Ἐν Ἀθήναις 1899, Α, 144.

2. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Ὁ Δαρίας—Τρίκκης Διονύσιος δ' ὁ Φιλόσοφος ὁ χλευαστικῶς ἐπικληθεὶς «Σκυλόσοφος» (ἐκ τῶν Ἠπειρωτικῶν Χρονικῶν Η'). Ἐν Ἀθήναις 1934, σ. 173 Τοῦ αὐτοῦ Οἱ Νεομάρτυρες, ἐκδ. β'. Ἐν Ἀθήναις 1934, σ. 30 ἔξ.

3. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν) Δύο ἐγγραφα ἐπισήμου ἀνακηρύξεως (κανονισμοῦ) ἁγίων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῃ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ—Κύπρου, Ε, 1915, σ. 39—401.

4. Μελέτιου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησι. Ἱστορία (προσθήκη Βενδότη) Δ, 5 Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγ. Διονυσίου ἐξεδόθη τὸ πρῶτον Ἐνετίῳν 1738. Τέσσαρες ἐφεξῆς ἀκολουθία ἐξεδόθησαν ὑπὸ Γεωργίου Παρτάνη, ἐν Ζακύνθῳ 1876.

5. Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις Β, 456—9. Mansi, Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio, XXXVIII, 674.

6. Σεργίου Μακρᾶλου, Ἐκκλησι. Ἱστορία, Κ. Σάθα, Μεσ. Βιβλιοθήκη, Γ, 230.

7. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν, Οἱ Νεομάρτυρες, σ. 10 ἔξ.

1. Κ. Σάθα, Νεοελληνικὴ φιλολογία. σ. 642.

2. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Οἱ Νεομάρτυρες σ. 77.

3. Νέον Λεμωνάριον, Βενετία 1819, σ. 6 ἔξ. Κ. Δουκάκης, Ἀκολουθία ἁσματικὴ πάντων τῶν νεομαρτύρων, Ἐν Ἀθήναις 1897. Περὶ τῶν ἁσματικῶν ἀκολουθιῶν τῶν νεομαρτύρων πρὸλ. γενικῶς Louis Petit, Bibliographie des Acolouthies grecques, Bruxelles 1926. Πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιᾶδου Ἀγιολογικά. Βιβλιογραφία τῶν Ἀκολουθιῶν, Ἐν Ἀθήναις 1932.

4. Μία μόνη τοιαύτη περίπτωσις ὑπῆρξε μετὰ τῶν ἀληθῶν μαρτύρων ἡ τοῦ Παντελεήμονος ἐκ Σπετσῶν μαρτυρησάντος δῆθεν ἐν Κρήτῃ τῇ 19 Νομβρίου 1848. Τὸν βίον τούτου ἐξέδωκεν ὁ Δουκάκης τῇ 1896 ὡς παράρτημα τοῦ μηνὸς Νομβρίου τοῦ Συναξαριστοῦ μετ' ἄλλων βίων Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐκδόσεως ταύτης τῇ 1865 ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει ὁ βίος τοῦ δῆθεν μαρτυρησάντος, οὗτινος τὰ δόξα εἶχε μετακομίσει εἰς Ἀθήνας ἡ μήτηρ αὐτοῦ, διαδίδουσα ὅτι δι' αὐτῶν ἐτελοῦντο θαύματα. Τῇ 30 Αὐγούστου 1865 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον κατὰ τῆς ἀπάτης ταύτης, «Ἱερὸς Σύνοδος» Ἀθηνῶν Ε. 1899. Ἐπίσης δὲ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως διεκήρυξεν ὅτι ὁ Παντελεήμων δὲν ὑπῆρξε μάρτυς τῆς χριστιανικῆς πίστεως, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως Κ', 1900, σ. 66. L. Petit, ἔνθ' ἄν. σ. 224, 225.

κανονισμοῦ τῶν Νεομαρτύρων διετέλεσεν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῆς Ἐκκλησίας.

Οἴκθην δ' ἐννοεῖται ὅτι αἱ δειναὶ περιστάσεις ὑφ' ἃς διετέλει τότε ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὴν νὰ γνωρίζῃ οὕτε πάντας τοὺς ἐπὶ ἀγιότητι βίου διακρινομένους οὕτε πάντας τοὺς μάρτυρας τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ὁμολογητάς. Κατὰ τὸν 15. αἰῶνα ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νεκτάριος (1660—1669) ἔγραφεν ὅτι «οὐκ ἔστι πόλις καὶ τόπος ὅπου τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν οὐ προχέονται τὰ αἵματα ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας· καὶ μερικάκια ἐπράξαμεν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τῆ τομῆ τῆς μαχαίρας ἀφ' ὧν ὑποκλινάντα τὸν αὐχένα». Ἀναγράφων δὲ τὰς ἔντως ἀπεριγράπτους ταλαιπωρίας τῶν ὑποδούλων διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἐμάρτυρας λέγει, ἡμεῖς τοὺς ἡμετέρους τοιούτους ἔντας ἂν μὴ καλοῖημεν, ἀλλ' ἀθλητὰς γε κρίνομεν καὶ ὁμολογητάς, τοῦ μαρτυρίου συγγενὲς καὶ ἐφάμιλλον.¹

Τελευτῶντος τοῦ 17. αἰῶνος καὶ ὁ πολὺς Εὐγένιος Βουλγαρίσις ἐπιστολιμαίᾳ διατριβῇ πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίρικιον «περὶ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα ἁγίων τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν γινομένων ἐν αὐτῇ θαυμάτων», ἀπαριθμῆσας τοὺς γνωστότεροισι μάρτυρας, «γίνωσκε, λέγει πρὸς αὐτόν, ὅτι οὗτοι μερὶς βραχεῖά ἐστι τῶν παρ' ἡμῖν νεοφανῶν ἁγίων, δείγματός ἐνεκεν ἀπομνημονευθέντες σοι, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ὑπάρχουσιν, ὧν οἱ μὲν ἤδη ἐκανονίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ θ' ἀπογραφῶσι καὶ θὰ κανονισθῶσιν ἐν ἡμέρᾳ βουλῆς Κυρίου, ὅτε ἴλεως ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ θὰ εὐδοκῆσῃ νὰ ἐπιβλέψῃ ὁ φιλόανθρωπος. Διότι πολλοὺς τοῖς παλαιῶσι ἐφάμιλλους ἁγίους καὶ οὐστέρων ἀνέδειξε χλόνος, οὐδ' εἶναι δυνατόν τοὺς ἐν ταῖς Μοναῖς τοῦ Σινᾶ καὶ τοῦ Ἄθω καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις, τοὺς πολλαχοῦ ἐκ τοῦ Γένους ἡμῶν ἐπ' ἀρετῇ καὶ βίου ἀγιότητι διαλάμποντας ν' ἀναγράψω. Παρατρέχω δὲ τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ παντοίως ὑπὸ τῶν τυραννούντων ὀσημέραι κακουμένους καὶ ὅσα οὐδ' εἶναι δυνατόν τις νὰ διεξέληθαι πάσχοντας, τοὺς τὰς περιουσίας ἀφαιρουμένους, τοὺς ἄνω καὶ κάτω φερομένους καὶ στρεφόμενους, τοὺς ἐν δεσποτηρίοις καθειργμένους, τοὺς ἐν τριήρεσι, τοὺς ἐν λατομείαις, τοὺς ἐν μεταλλείοις βίον μόχθων καὶ ταλαιπωριῶν διάγοντας καὶ τέως καταγρησάσκοντας, τοὺς ἐν χειρὶ βαρεῖα δεσποτῶν ἀγρίων τε καὶ ἀνημέρων ἀνηλεῶς θλιβομένους καὶ ἀγχομένους, τοὺς ἐν μάστιγι καὶ κακώσεσι καὶ στρεβλώσεσι, τοὺς ἐν μυρίοις βασάνων εἴδεσι κατατετιομένους καὶ ἐν ὀρθῇ τέως ὁμολογία ἐκπνέοντας»².

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νεκτάριος καθορίζων τὰ στοιχεῖα τῆς ἀγιότητος καὶ τὰ τεκμήρια ἅτινα ἐλάμβανεν ἡ Ἐκκλησία ὡς δάσιν ἀνακηρύξεως ἁγίου ἐσημείωσε, «τρία θεωροῦνται τὰ μαρτυροῦντα τὴν ἀληθῆ ἐν ἀνθρώποις ἀγιότητα· πρῶτον ὀρθοδοξία ἀ-

μωμος, ἀρετῶν κατώρθωσις ἀπασῶν, ἐν αἷς ἔπεται ἡ περὶ τὴν πίστιν μέχρις αἵματος ἀντικατάστασις καὶ τέλος ἡ παρὰ Θεοῦ ἐπίδειξις σημείων ὑπερφῶν καὶ θαυμάτων». Ταῦτα ἔχουσα ὅπ' ὄψιν καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἰς σχετικὴν ἐρώτησιν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, διὰ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου 6. τῆ 24 Μαρτίου 1931 ἀπαντήσατα καθώρισε τὰ ἑξῆς:

«Κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν παράδοσιν ἐφαρμοῖζονται, προκειμένου περὶ ἀναγνωρίσεως καὶ κατατάξεως εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδοξασμένων προσώπων, αἱ ἑξῆς γενικαὶ ἀρχαί:

α') Ἡ ἐξέλεξις τῶν στοιχείων τῆς ἀγιότητος ὀφείλει γίνεσθαι διὰ Συνόδου, συγκροτουμένης ἐξ ἀπάντων τῶν Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Ἐπισκόπων καὶ ὀφφικιάλων κληρικῶν τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας.

β') Ἡ ἐξέλεξις περιτεύει τῶν ἱερῶν ἐκείνων προσώπων, ἀπερ ἡ γενικὴ ἐκκλησιαστικὴ συνείδησις ποιμένων καὶ ποιμαινομένων ἀνεγνώρισεν ὡς ἁγίους καὶ ὡς τοιούτους ἐπὶ μακρὸν ἤδη χρόνον τιμᾶ καὶ γεραίρει. Τῶν ἱερῶν τούτων προσώπων τῶν σιωπηρῶς μέχρι τοῦ νῦν ὡς ἡγιασμένων καὶ δεδοξασμένων παρὰ Θεοῦ τιμωμένων γίνεσθαι μόνον τυπικὴ ἀναγνώρισις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰ ἀνωτέρω.

γ') Κατὰ τὴν ἀνακήρυξιν γίνεσθαι σχετικὴ ἐκκλησιαστικὴ πράξις, περὶ ἧς ὡς δεῖγμά τι δύναται χρησιμεῦσαι ἢ ἐν ἀντιγράφῳ ἐγκλειστος ὡδε πράξις τοῦ καθαγιασμοῦ τοῦ Ἁγίου Γερασίου τοῦ νέου, τοῦ γενομένου ἐπὶ τοῦ μακαρίου Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 12. αἰῶνος.

δ') Ἡ πράξις τῆς ἀνακηρύξεως ὑπογράφεται πανηγυρικῶς ἐν τῷ ναῷ, γινομένης τῆς προσηκούσης ἐκκλησιαστικῆς τελετῆς ὡς ἑξῆς: Κατερχομένης δηλ. ἀπάσης τῆς Συνόδου εἰς τὸν ναὸν καὶ τιθεμένου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Εὐαγγελίου ψάλλονται τὰ τροπάρια «Εὐλόγητός εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν...», «Ὅτε καταθάς...» κτλ. Εἶτα ἀναγινώσκειται καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ πάντων τῶν τῆς Συνόδου μελῶν, ἅτινα παρίστανται, ἡ πράξις τῆς ἀγιοποιήσεως, ἀμέσως δὲ μετὰ τοῦτο ψάλλονται τὰ τροπάρια «Ἁγιοὶ μάρτυρες οἱ καλῶς ἀθλήσαντες...», «Τὰς ἀληθόνας τῶν Ἁγίων ἃς ὑπὲρ σοῦ ἔπαθον...», «Τῶν ἐν δλω τῷ κόσμῳ μαρτύρων σου ὡς πορφύραν καὶ δύσσαν τὰ αἵματα...».

ε') Εὐκαίρως περὶ τῶν ἀξιολογωτέρων ἐκ τῶν ἀνακηρυχθησομένων ἁγίων συντάσσεται, ὡς εἰκός, καὶ ἰδιαιτέρα ἀνάλογος ἀκολουθία πρὸς χρῆσιν ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ὁμολογίας καὶ τελετουργίας τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

στ') Ἐπίσης ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων, ἂν ταῦτα σώζονται, καὶ τὸ χρίσμα αὐτῶν δι' Ἁγίου Μύρου, κατὰ τὴν ἀνακομιδὴν δὲ τῶν λειψάνων συνήθεις εἰσι παννυχίδες καὶ λειτουργίαι πανηγυρικαί»³.

Κατὰ τισαύτην περίπτου διατύπωσιν ἐγένετο ἐσχάτως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος (1921) ὑπὸ τῆς

1. Νεκταρίου Ἱεροσολύμων, πρὸς τὰς προσκομιθείσας φέσεις παρὰ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις φρατόρων διὰ Πέτρον τοῦ αὐτῶν μαῖστορος περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἀντίρροσις. Ἐν Ἱασιφ 1682, σ. 209.

2. Εὐγενίου Βουλγαρίεως, πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίρικιον ἐπιστολὴ περὶ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν γινομένων ἐν αὐτῇ θαυμάτων. Ἐν Ἀθήναις 1844 σ. 31.32.

3. Νεκταρίου Ἱεροσολύμων, ἐνθ' ἂν. σ. 201 ἑξ.

2. Περιοδ. «Ὀρθοδοξία» Κηθελωσ, ΣΤ', 1931, σ. 281 ἑξ.

Ἱεραρχίας αὐτῆς, συμμετασχόντος καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου († 1925) ἢ ἀνακλήρους ὡς ἀγίου τοῦ Πατριάρχου ΚΠ. Γρηγορίου ε', ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἀπὸ τῆς μαρτυρικῆς αὐτοῦ τελευτῆς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ ἀποτρόπαιον κακούργημα.

Σύμπας ὁ κόσμος, μάλιστα δὲ ὁ ὀρθόδοξος, συνεταιράχθη ἐκ τοῦ ἐν Μασσαλία ἀποτολημθέντος κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως τῆς Νοτιοσλαβίας Ἀλεξάνδρου σινγεροῦ ἐγκλήματος: Ἡ δολοφονία αὕτη βασιλέως πατριωτικωτάτου καὶ εὐσεβοῦς ἐν αὐτῇ μάλιστα τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν ὑψιστην ἔντασιν τῶν μεριμνῶν ὑπὲρ τῆς παγίωσης τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν τε ἐγγύς ἐθνῶν καὶ τῇ διεθνεῖ καθ' ὅλον ζωῆν ὑπέσχεε βαρῶν πλήγῃα τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους κατὰ τῆς παγκοσμίου τάξεως καὶ τῆς ἡλιανθρωπίνης εὐημερίας, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ χρηστοῦ μονάρχου ἐπένησεν εὐκρινῶς οὐχὶ μόνον τὸ στερηθῆν τῆς συνειτῆς αὐτοῦ προστασίας καὶ χειραγωγίας σερβικῶν ἔθνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ φιλόνομοι τοῦ κόσμου λαοί. Σπανίως ἐν τῇ ἱστορίᾳ βασιλεὺς ἠγαπήθη ὅσον ὁ Ἀλεξάνδρος τῆς Νοτιοσλαβίας ὑπὸ τε τῶν ἑαυτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ξένων, πρὸ πάντων δὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ του. Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐστερηθῆ ἕνα τῶν ἰσχυρῶν αὐτῆς στύλων, διὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εὐκρινῶς ἐθρήνησεν τὴν ἀπώλειαν τοῦ πιστοῦ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τέκνου καὶ ἐκ βαθέων ψυχῆς ἠντήθη τὴν ἀνάπανσιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐν δικαίῳ σκηναίς.

Ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἐλευθερὸν Βῆμα» τῆς παρελθούσης Τρίτης 16ης το. μ. ἐδημοσιεύθη ἡ ἐξῆς ἐπιστολὴ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Λαμπραδοῦ: ὑπὸ τὸν τίτλον Προπαγάνδα κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας. «Δὲν θὰ ἦσαν ἴσως ἄσχετα πρὸς τὸν διωγμὸν καὶ τὸ κλεισιμον τῶν ἐν Βορείῳ Ἡπειρῷ ἐλληνικῶν σχολείων καὶ τὴν ἐν γένει ἀκουσμένην ἀχαλίνατον προπαγάνδα κατὰ παντὸς ἐλληνικοῦ ἱστορικοῦ δικαίωματος ὑπὸ τῶν ἐπισημῶν ἀλβανικῶν ἀρχῶν ἐν συμμαχίᾳ μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐλληνορθόδοξου ἐκκλησίας, νὰ γινωρισθοῦν τὰ κατωτέρω. Ὅταν πρὸ ἐνός καὶ ἡμισσοῦ μηνῶν εὐρέθηκα διὰ μελέτας εἰς τὴν θαυμασίαν βιβλιοθήκην τῆς μονῆς Κρουτοφρένης εἰς ἀπότασιν μιᾶς ὥρας ἔξω τῆς Ρώμης, ἐπιστοποίησα τὴν ἐν τῇ μονῇ ὑπαρξίν ἐλληνοπαίδων γνησίαν ὀρθοδόξων, τὰ ὅποια ἀγγρεύουν ἀπὸ πάσης ἐλληνικῆς περιοχῆς οἱ διάφοροι ὑπὸ τὸ ἐλληνικὸν ῥάσον ἀσχημονοῦντες κατὰ πάσης ἐλληνικῆς ιδέας ἐλληνοφανοὶ καλόγηρον. Οὐνίται, διὰ τοὺς ὁποίους χρησιμεύει ὡς φυτώριον ἡ μονὴ ἐκείνη, καθὼς καὶ τὰ ἐν Ρώμῃ καλλέγιον τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου. Μεταξὺ τῶν ἐλληνοπαίδων τούτων ὑπάρχουν καὶ μερικὰ ἐλληνοπούλα ἀπὸ τὰ χωρία τῆς ἠρωϊκῆς Χιμάρας, τὰ ὅποια οἱ Οὐνίται περιμαρτυροῦν, ἀκριβῶς ὡπὸς ἑκαμναν καὶ οἱ Τούρκοι, διὸ καὶ τὰ ἐξαπαλῶνουν κατόπιν ὡς Γιαντιστέους κατὰ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τῆς ἐλληνικῆς πατριδος. Αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς ἐφημερίδος σας νὰ καταγγείλω καὶ νὰ σιγματίσω τὸ ἔλασιν τοῦτο παιδομάζωμα ἀπὸ θεομαρτυρίας ἐχθροῦς τῆς Ἑλλάδος εἰς βάρος πάσης ἐλληνικῆς ιδέας διενεργούμενον καὶ μάλιστα τῇ συνενοχῇ τῶν ἐπισημῶν ἀλβανικῶν ἀρχῶν. Καὶ ἐρωτῶ, μὴ τυχὸν ἡ ἀλβανικὴ κυβέρνησις ἐκλείσῃ τὰ ἐν Βορείῳ Ἡπειρῷ ἐλληνικὰ σχολεῖα μὲ τὸσον θράσος διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν παναθλίαν αὐτὴν προπαγάνδα τῶν κορυβαντιῶντων ὑπονομευτῶν τῆς ὀρθοδοξίας;»

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αἱ διεξαχθεῖσαι κατὰ τὰς ἐξ συνεχεῖς συνεδρίας τῆς ληξιάσης ἑβδομάδος συζητήσεις ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρξαν ὑψίστης σπουδαιότητος, τόμον δὲ ὅλον ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσασιν αἱ ἀγορεύσεις τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν. Ἀφστηρία τῶν συζητήσεων ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Δευτέρας ἀναγνωσθεῖσα ἐκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις εἶχεν ἐπιδώσει τὴν ἀπόφασιν, καὶ τὸ ἔγγραφο τῆς Ἱεραρχίας εἰς τὸν Ὑπουργὸν καὶ τὸν Πρωθυπουργόν. Ἡ μὴ ἰκανοποιητικὴ ἀπάντησις τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ δίκαια αἰτήματα τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου παρέσχε τὴν ἀφορμὴν τῆς γενικεύσεως τῆς συζητήσεως καὶ τῆς ὑποδείξεως τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνασυντάξεως τῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐπιδώσεως τῆς ἰδρύσεως ἰδίας πολιτικῆς Ὄργανώσεως, πρὸς διεκδίκησιν τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς νομοθετικοῖς Σώμασι καὶ ἀμυναν μὲν αὐτῆς κατὰ τῶν ποικίλων ἀνατρεπτικῶν ἰδεῶν καὶ προπαγάνδων, προάσπασιν δὲ τοῦ λαοῦ διὰ τῆς ὑποστήριξεως τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν. Ἐτονίσθη ὡσαύτως ἡ ἀνάγκη τῆς διαφωτισέως τῆς κοινῆς γνώμης εἴτε διὰ τοῦ τύπου εἴτε δι' ἰδίας ἐφημερίδος. Τινὲς τῶν Ἱεραρχῶν ὑπέδειξαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποφυγῆς πολιτικῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς συγκεντρώσεως τῆς προσοχῆς τῆς Ἱεραρχίας εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου, ἀνεπτύχθη δὲ καὶ ἡ γνώμη καθ' ἣν, καὶ ἀνευ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῆς Κυβερνήσεως δύναται τοῦτο νὰ λυθῇ. Οὕτω δὲ ἡ συζήτης συνεχισθεῖσα περιστράφη καὶ περὶ τὸ γενικὸν ζήτημα τῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ τὸ εἰδικὸν τῆς οἰκονομικῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου. Κατὰ τὴν συνεδρίαν δὲ τῆς Παρασκευῆς ὁμιλήσας διὰ μακρῶν ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος, συνάψασε τὰ κατὰ τὴν συζητήσιν διγενῆα θέματα καὶ ἐν τέλει προέτεινε τὴν συγκρότησιν ἐιδικῆς Ἐπιτροπῆς. Κατὰ δὲ τὴν σημερινὴν συνεδρίαν τοῦ Σαββάτου, ἀπεφασίσθη ὅπως Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν: Μαρωνας, Φιλίππων καὶ Νεᾶ πόλεως, Φθιώτιδος, Θηβῶν, Κοζάνης καὶ Σύρου μελετήσῃ εἰδικῶς τὸ ζήτημα τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου καὶ προσαγάγῃ ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος τὸ πόσισμα αὐτῆς, ὅπερ θὰ ὑπεβληθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, μετ' ὃ ἡ Ἱεραρχία ἐπεφυλάχθη νὰ λάβῃ ὀριστικὴν ἀπόφασιν.

— Ἀπὸ τῆς προσεχοῦς Δευτέρας ἡ Ἱεραρχία θὰ συνεχίσῃ τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῶν λοιπῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

— Τὴν παρελθούσαν Δευτέραν ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Συνεδρίου τῶν ἐφημεριῶν παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς συνεδρίας τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ αἰδ. ἐφημέριος Λοσκᾶς Παπαναστασίου ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου πρὸς τὴν Ἱεραρχίαν διὰ τὴν μέριμναν καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς ὁποίας καταβάλλει πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν αὐτοῦ.

— Τὴν παρελθούσαν Πέμπτην ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας διακάψασα τὴν συνεδρίαν αὐτῆς καὶ καταλειθούσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Ἀνδρέου ἐτέλεσεν ἐπιμνημόσυνον δεῖσιν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Βασιλέως τῆς Νοτιοσλαβίας Ἀλεξάνδρου Α'. Εἶτα δὲ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τῶν Ἱεραρχῶν, μετέβη εἰς τὸν Ρωσικὸν Ναόν καὶ παρέστη τῆς ἐπιμνημοσύνης δεήσεως, εἰς ἣν παρέστησαν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ἡ Κυβέρνησις, τὸ Διπλωματικὸν σῶμα καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι, ὑπέθελε δὲ καὶ αὐθις τὰ συλλυπητήρια καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν Πρεσβυτὴν τῆς Νοτιοσλαβίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

Κατ' εἰδήσεις ἐκ Μόσχας ἐπελεύθησε πρὸς τὸν ἐκείν ἀπὸ τοῦ 1924 διατελῶν ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀρχιμ. Βασίλειος Ἀνθόπουλος, ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ νέου πολιτικοῦ ἐν Ρωσίᾳ καθεστώτος χρησιμεύσας ὡς σύνδεσμος ἐπικοινωνίας καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ Ἀνατολὰς Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ρωσικὴν Ἐκκλησίαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἐν Βουκουρεστίῳ συγκεκλήθη πρὸς τινος συνέδριον τῶν Ἱερατικῶν Συνδέσμων τῆς Ρουμανίας. Μεταξὺ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ εἶνε: ἡ ἐπιδίωξις ἀπαγορεύσεως τῶν θεατρικῶν παραστάσεων καὶ λοιπῶν θεαμάτων καὶ οἰων-δήποτε συνέλευσεων κατὰ τὰς πρωϊνάς ὥρας τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἑορτῶν· ἐπιβολὴ λογοκρισίας ἐπὶ τῶν κινήματογραφικῶν ταινιῶν καὶ τῶν βιβλίων· ἀπαγόρευσις τῆς ἰδρύσεως κρηματορίων καὶ τῆς διὰ τοῦ ραδιοφώνου μεταδόσεως τῆς λειτουργίας. Πλὴν τούτων τὸ συνέδριον ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῆ κυβερνήτει ὡς καταργηθῆ ὁ νόμος ὁ ἐπιτρέπων εἰς ἐπὶ μέρους ἄτομα νὰ διαδηλώ-νουν ἑαυτοὺς ὡς ἀπίστους καὶ ἄθεους, εἰς ὠρισμένας πε-ριπτώσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ «Ἐκκλησ. Κήρυκος» τῆς ἐν Παρισίοις ρωσικῆς διασπορᾶς δημοσιεύονται τὰ ἐπισημα ἐγγράφα τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὴν ὀριστικὴν, ὡς φαίνεται, εἰρήνευσιν μεταξὺ τοῦ κολλεγίου τῶν ἐν Κάρλοβιτς ὤσιων ἱεραρχῶν καὶ τοῦ μητροπ. Εὐλόγιου. Κατὰ τὰ ἐγγράφα ταῦτα (ἀπόφασις τῆς ἀρχιερατ. «συνόδου» τῆς ὑπερορίου ρωσικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Ἐγκύκλιος τοῦ μητροπ. Εὐλόγιου πρὸς τὸ μὲν συνέδριον τῶν ἐν Κάρλοβιτς ὤσιων ἀρχιερέων ἡρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐπιβληθεῖσαν εἰς τὸν μητροπ. Εὐλόγιον ἀργίαν καὶ ἀπεφάσισε τὴν μετ' αὐτοῦ λειτουργικὴν κοινωνίαν, μὲ τὴν ἐλπιδά ὅμως δι' ἃ ἐξέλθη τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖον ἀποβάλλων τὸν τίτλον τοῦ Ἐξάρχου αὐτοῦ, ὁ δὲ μητροπ. Εὐλόγιος, ἀγγέλλων τὴν ἐπελθοῦσαν λύσιν τοῦ «ἀνυπάρκτου» ὅμως δι' αὐτὸν ἐπιτιμίου, ἐκφορᾶε τὴν χαρὰν τὸν κυρίως διὰ τὴν ψυχολογικὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου ἐπίδρασιν, διαδηλοῖ ὅμως κατηγορηματικῶς ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν τελοῦντα ὑπὸ τὴν εὐσεβεικὴν προστασίαν τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου τῆς ὀριστικῆς καὶ ἐλευθέρως ρυθμίσεως τῆς ζωῆς τῆς ἐν Ρωσίᾳ μητροπ. Ἐκκλησίας, προσέθη δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἄρσιν τῆς ἀργίας ἢ ἀμοιβαίως ἠγαγκασθῆ νὰ ἐπιβάλλῃ μετὰ τὸ κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ κλήρου του ἐπιτίμιον τῶν ἐν Κάρλοβιτς.

BIBLIA

Βασιλείου Μ. Βέλλα Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Θεὸς καὶ ἱστορία ἐν τῇ Ἰσραηλιτικῇ Θερησίᾳ Ἀθῆναι 1934.—Ἡ ἐργασία αὕτη, ἀποτελοῦσα τὸ ἐπιστημον ἐναρκτήριον μάθημα τοῦ νέου καθηγητοῦ τῆς ἐβρ. Π. Δ. καὶ τῆς Ἑβραϊκῆς Ἀρχαιολογίας, σκοπεῖ νὰ καθορίσῃ τὴν σχέσιν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ διακριβῶσῃ τὰς ἐκ τῆς συσχέτισεως ταύτης διαμορφωθείσας ἀντιλήψεις περὶ ἱστορίας κατ' Ἰσραήλ. Ἐν πρώτοις ὁ σ. ζητεῖ νὰ ἀνεύρῃ τοὺς λόγους, οἵτινες ἠγάγον εἰς στενὴν σχέσιν Θεὸν καὶ ἱστορίαν, μετὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ὁποίων χωρεῖ ἐπὶ τὸ κύριον ἔργον τῆς ἐρεῦνης, τὴν παράστασιν τῶν περὶ ἱστορίας δημιουργηθειῶν ἀντιλήψεων, ἐκάστης τῶν ὁποίων ἐπιδιώκει νὰ καθορίσῃ τὴν ἐξέλιξιν μέχρι τῶν χρόνων τῆς Κ. Δ. Ἀνακρίνων δ' ἐπακριβῶς ἐκάστην τούτων ἀπὸ πάσης ἐπόψεως σημεῖοι τὰ προκύψαντα παντοία προβλήματα ἐκ τῆς ἐννοίας, ἣν ἡ ἱστορία προσέλαβε, καὶ διαγράφει τὰς δοθείσας εἰς αὐτὰ λύσεις. Οὕτω ἡ ἐργασία προσλαμβάνει διὰ τὸ πλῆθος τῶν θιγομένων προβλημάτων γενικώτερον χαρακτήρα, ἀποβαίνει δὲ λιαν ἐνδιαφερούσα, διότι, πρὸς τοὺς ἄλλοις, δεικνύει πῶς ἡ Π. Δ., διαμορφώσασα τὴν βαθεῖαν περὶ ἱστορίας ἀντίληψιν, καθ' ἣν τὸ βαθύτερον τῆς ἱστορίας θέμα ἀποτελεῖ ἡ ἀπολύτως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπικρατήσις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, παρέδωκεν αὐτὴν ἑτοιμὸν εἰς τὴν Κ. Δ., ἣτις καὶ ἀπεδέχθη τὴν περὶ ἱστορίας Ἰσραηλιτικὴν ἀντίληψιν. Εἶνε προφανὴς ἡ σπουδαιότης τοῦ θέματος καὶ ἄξιός θερμῶν συγχαρητηρίων ὁ νεαρὸς Καθηγητῆς, ὅτι ἀπ' αὐτοῦ ἦδη τὸ πρῶτον του μαθήματος ἐμφανίζει ἑαυτὸν ἄξιον τῆς πανεπιστημιακῆς σταδιοδρομίας καὶ ἀγαποκρί-νόμενον πρὸς τὰς χρηστάς προσδοκίας τῆς ἐκλεξάσης αὐτὸν Σχολῆς.

Τύποις «Φοῖνικος», ὁδὸς Σταδίου 44, Ἀθῆναι.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Αριθ. 1755.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1934

Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Βασίλειον Μπουλοῦκον

Προσκαλεῖται ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης καὶ ἐν τοῖς Γραφείοις αὐτῆς τῇ 14ῃ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἔ. ἔ. ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρα 10ῃ π. μ. ἵνα δικασθῆς, κατηγορούμενος 1) ὅτι κατ' ἐπανάληψιν ἦλθες ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐντὸς τῆς περιφερείας τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης ἀνευ ἀδείας τοῦ οἰκείου σου Ἱεράρχου Σεβασμιωτάτου Μαντινείας καὶ Κυνορίας μὴ ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σπάρτης καὶ μὴ ζητήσας παρ' αὐτοῦ ἀδειαν παραμονῆς ἐν τῇ περιφερείᾳ του, 2) ὅτι ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐν τοῖς περιχώροις Σπάρτης ἀνευ ἀδείας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σπάρτης ἐτέλεσες πολλάκις λειτουργίας καὶ διάφορα ἄλλα μυστήρια.

Ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανισεῶς σου θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω δις διὰ τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» καὶ ἐν Σπάρτῃ διὰ μιᾶς ἐφημερίδος, συνφῶν τῷ ἄρθρῳ 55 τοῦ κωδικοποιηθέντος Νόμου 5388 περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας.

Ὁ Μητροπολίτης κ. α. α.

Ὁ Γεν. Ἀρχιερ. Ἀντιπρόσωπος
Εὐάγγελος Γαλανόπουλος Σακελλάριος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Αριθ. 1755.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1934

Πρὸς τὸν Αἰδ. Πρεσβύτερον Ἰωάν. Μπουρελάκη

Προσκαλεῖται ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης καὶ ἐν τοῖς Γραφείοις αὐτῆς τῇ 14ῃ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου ἔ. ἔ. ἡμέρᾳ Τετάρτῃ καὶ ὥρα 10ῃ π. μ. ἵνα δικασθῆς, κατηγορούμενος 1) ὅτι κατ' ἐπανάληψιν ἦλθες ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐντὸς τῆς περιφερείας τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης ἀνευ ἀδείας τοῦ οἰκείου σου Ἱεράρχου μὴ ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σπάρτης καὶ μὴ ζητήσας παρ' αὐτοῦ ἀδειαν παραμονῆς ἐν τῇ περιφερείᾳ του, 2) ὅτι ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐν τοῖς περιχώροις Σπάρτης ἀνευ ἀδείας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σπάρτης ἐτέλεσες πολλάκις λειτουργίας καὶ διάφορα ἄλλα μυστήρια.

Ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανισεῶς σου θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἡ παρούσα δημοσιευθῆτω δις διὰ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» καὶ ἐν Σπάρτῃ διὰ μιᾶς Ἐφημερίδος, συνφῶν τῷ ἄρθρῳ 55 τοῦ κωδικοποιηθέντος Νόμου 5388 περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας.

Ὁ Μητροπολίτης κ. α. α.

Ὁ Γεν. Ἀρχιερ. Ἀντιπρόσωπος
Εὐάγγελος Γαλανόπουλος Σακελλάριος

— Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἡ Ἱερά Ἐπισκοπὴ Νεαπόλεως (Κρήτης)

Ἡ Ἱερά Ἐπισκοπὴ Νεαπόλεως, καλεῖ συμφώνως τῷ νόμῳ 5439 (ἄρθρον 81) τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν μέχρι τῆς 14ῆς Νοεμβρίου ἔ. ἔ. τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 83 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω νόμου, προβλεπόμενα πιστοποιητικά καὶ λοιπὰ δικαιολογητικά, ὅπως καταλάβωσι δι' ἐκλογῆς τὴν κενὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Λιμένος Σηταίας. Ἐν Νεαπόλει τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1934. Ὁ ἐπίσκοπος, † Ὁ Νεαπόλεως Διονύσιος.